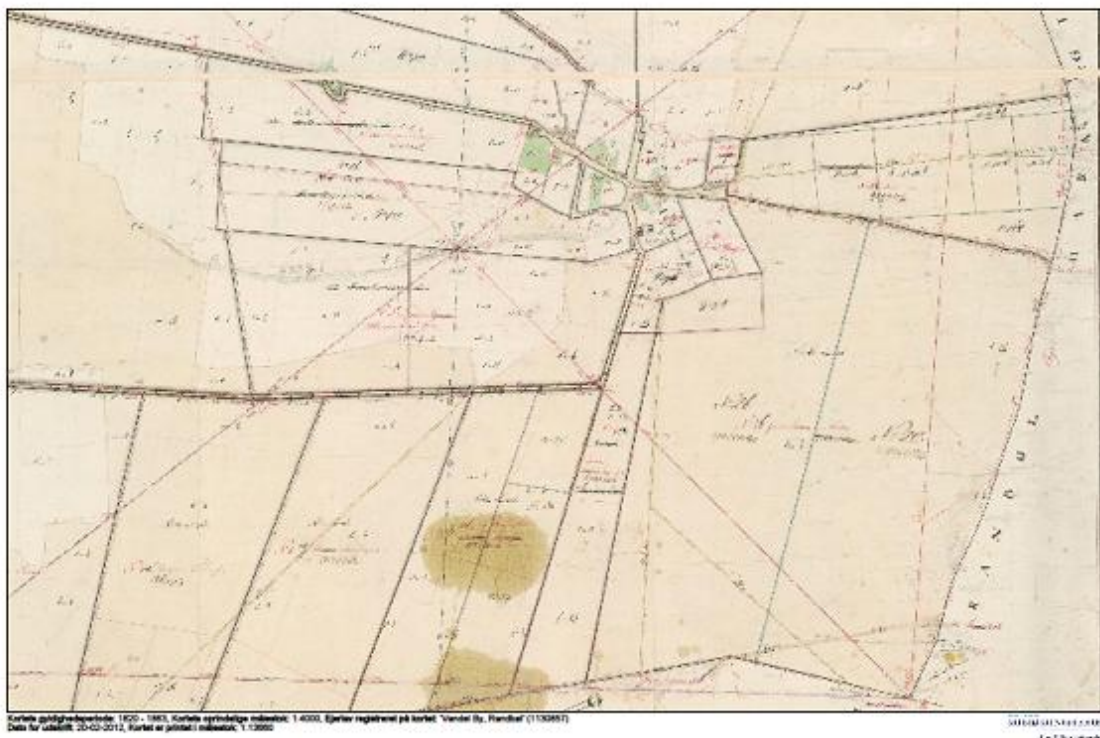

Posted by Frank Laursen

Skovgaard, Nordre Ringvej, Erhvervspark Vandel (nedrevet) matr.nr. 2c Vandel

Skovgaard matr. nr. 2c Vandel blev udstykket fra matr. nr. 2a Vandel (Lindegaard) før 1849, hvor gården var på ca. 83 hektar.

Den blev måske udstykket i forbindelse med udskiftningen af Vandel by i slutningen af 1700-tallet og var da næsten dobbelt så stor.

*Skovgaard Matrikelkort fra perioden 1820-1863. Matr. nr. 2c ses længst til højre.
Bemærk den blå lodrette streg, som indikerer at parcellen blev delt i den nævnte periode.*

1849

Christian Laursen

Christian Laursen (Lauridsen) var født 17/12 1815 som søn af husmand på Vandel mark Laurids (Laust) Christensen og hustru Ane Margrethe Jacobsdatter fra Wandelgaard.

Han købte Skovgaard ved auktionsskøde i 1849.

Ved folketællingen fra 1855 (opslag 2) så familien på gården således ud:

Vandel mark, et hus

Christen Laursen 40 år, gift, jordbruger, hufader

*Maren Nielsen 28 år, gift, hans kone
Laust Christensen 2 år, ugift, deres søn
Mette Katrine Rasmussen 22 år, ugift, får understøttelse af fattigkassen
Erik Vandel 14 år, ugift, tjenestefolk
Niels Pedersen 14 år, ugift, tjenestefolk.*

Christian Laursen døde 29/11 1859, 44 år gammel og blev begravet på Randbøl kirkegård.

1861

Maren Nielsen (Christian Laursens enke)

Maren Nielsen overtog Skovgaard efter sin afdøde mand i 1859, men blev først noteret for gården i 1861.

1875

Peder Jens Pedersen

Peder Jens Pedersen var født 30/3 1854 som søn af Peder Christian Eskildsen og hustru Kirstine Marie Olesdatter, Brændgaard, Øster Aast, Lindeballe Sogn.

Han var gift med Hansine Johanne Marie Hansen født 28/2 1853 i Jelling som datter af Hans Knudsen og hustru Kirstene Ane Hansdatter, Ll. Rygbjerg (Hofmansfelt).

Peder Jens Pedersen overtog Skovgaard ved auktionsskøde i 1875.

I 1881 købte han landejendommen matr. nr. 1e af Hofmansfeldt, "Granly", af enke Ane Knudsen, født Hansdatter, som var hans svigermor. I forvejen ejede han matr.nr. 2p af Vandel, (den nordligste del af ejendommens jord), men som var fulgt med incl. kirketidende ved købet af Skovgaard i 1875.

1884 tilkøbte han to stykker jord matr. nr. 3n og 3i af Lihme (sikkert et stykke eng), ligeledes ved tvangsauktion.

Det ser ud til, at Peder Jens Pedersens forældre (se ovenfor) herefter boede på aftægt på denne ejendom. Deres adresse var ifølge kirkebogen for Randbøl sogn Hofmansfeldt, uagtet at de ikke fremgår af folketællingerne for perioden. Ejendommen nævnes slet ikke her.

Ejendommen matr. nr. 1e af Hofmansfeldt, Granly, set fra vest. Foto Lokalarkivet Vandel.

Peder Jens Pedersens forældre Kirstine Marie Olesdatter og Peder Christian Eskildsen.

*Peder Christian Eskildsen var veteran fra treårskrigen 1848-51.
Han ses her med HM Kong Frederik VII erindringsmedalje anlagt.*

Christian Eskildsen, født på Brændegaard Ø. Aast, Lindeballe. Død som aftægtsmand i Hofmansfeldt 18/7 1894. Far til Peder Jens Pedersen.

Folketællingen fra 1880 (opslag 29) opregner familien på Skovgaard således:

Vandel, en gård

Peder Jens Pedersen 25 år, født i Lindeballe sogn, hufader, landbrug

Hansine Johanne Marie P. født Hansen 26 år, født i Jelling sogn, hans kone

Kristian Holger Pedersen 2 år, født i Randbøl sogn, deres barn

Hans Thomsen Hansen 17 år, født i Randbøl sogn

Anders Peter Andersen 17 år, født i Randbøl sogn, tjenestefolk

Johanne Birgitte Pedersen 15 år, født i Randbøl sogn

*Skovgaard set fra nord omkring 1880. Det vides ikke hvem personerne på billedet er.
Foto Lokalkivet Vandel.*

Ved folketællingen i 1890 (opslag 62), hvor Skovgaard i øvrigt betegnes som et hus er der tilgået følgende børn, udover førnævnte Christian Holger Pedersen. Alle bærer efternavnet Pedersen og alle født i Randbøl sogn:

Hans 8 år

Agnes Kirstine 7 år

Aage 5 år

Marius Aksel ¾ år.

Dertil kom igen tre tjenestefolk, men andre navne end i 1880.

Peder Jens Pedersen var sognefoged for Randbøl sogn fra 1900 til 23/5 1925.

Han var sognerådsformand for Randbøl sogn fra 1897 til 1903 og medlem af sognerådet fra 1896 til 1902.

Peder Jens Pedersen var en meget agtet person i sognet. Da han forlod sit beskikkede hverv som sognefoged i 1925 tildeltes han en stor sølvpokal med følgende inskription: " Til P.J. Pedersen Sognefoged for Randbøl. Tak fra sognets beboere. 1900 – 23/5 1925". Pokalen er i dag i Irma og Carsten Madsens besiddelse.

Peder Jens Pedersen mistede sin hustru Hansine Johanne Marie Hansen 31/5 1902 49 år gammel.

Da han havde overdraget Skovgaard til sønnen Chr. Holger Pedersen, flyttede han ud på ovennævnte ejendom i Hofmansfeldt, hvor han boede sammen med to af sine børn Hans Pedersen og datteren Agnes Kirstine Pedersen.

Peder Jens Pedersen døde 18/10 1926.

Ved
begravelse
26/10 1891

På skjøde
Gensidig

*Peder J
endnu i*

*Den er
tand me*

*S
bevar
kin*

1905

Christian Holger Pedersen

Christian Holger Pedersen, født 21/5 1879, overtog Skovgaard efter sin far, Peder Jens Pedersen.

Han havde 5. nov 1886 i Give kirke giftet sig med Ane Margrethe Hansine Nielsen født 2/10 1894 i Give Sogn, datter af husmand Søren Nielsen og hustru Karen Andersen 29 år af Lille Donnerup Mark.

Ægteparret fik 6 børn

Holger født 1923 (død)

Erna født 1924

Ingrid født 1926

Ingeborg født 1928

Karen født 1930 (død)

Irma født 1936 (den eneste som bærer Skovgaard som mellemnavn)

Den yngste datter Irma og hendes mand Bjarne Madsen, Toftlund, var i februar 2012 på besøg på lokalarkivet i Vandel. De medbragte de nedenfor viste fotos af familien på Skovgaard m.v., som lokalarkivet fik lov at kopiere, Herudover afleverede de til museet en strålespids af kobber fra en brandslange, som oprindeligt havde tilhørt Vandel bys frivillige brandværn.

Irma og Bjarne Madsen desuden bidraget med oplysninger om Skovgaard og familien på gården.

Tak til Irma og Bjarne Madsen.

Irma fortæller, at der var tre karle og en fodermester på gården. Hun husker, at gården havde en vindmølle. Hun gik i skole i 1. klasse fra april til december 1944 hos fru Nielsen i den lille skole i Vandel. Hun husker, at hun gik i klasse med barbererens Bente.

Skovgaard blev drevet som et alsidigt landbrug, som det var almindeligt på den tid. Besætningen bestod af 15-20 malkekøer med opdræt af Rød Dansk Malkerace. Der var i nogle år også en rød avlstyr på gården, som også blev benyttet af egnens andre landmænd. Dertil kom en mindre svinebestand og nogle høns.

Jorden blev drevet i sædskifte svarende til besætningen med kålroer, græs og korn. Man må tillige formode, at der blev hentet hø fra de to engstykker i Lihme, som hørte til gården og at ungkreaturer blev sendt på sommergræsning der.

Christian Holger Pedersen mindes endnu her på egnen som et usædvanligt dejligt menneske. Flink og rar og altid parat til at hjælpe andre. Han var desuden meget aktiv i det omkringliggende samfund, såvel som deltager i borgerlige ombud som engageret i sportsforeninger og andre udadvendte aktiviteter.

Han nærmest arvede posten som sognefoged efter sin far i 1925. Han sad i flere bestyrelser årene igennem, eksempelvis bestyrelsen for Randbøl Mejeri, i Randbøl Sogns Skytte- og Gymnastikforening. Som følge af Chr. Holgers engagement i den lokale idræt solgte han ved skøde af 16. april 1943, for et symbolsk beløb, det stykke jord (matrikel nr. 2 af Vandel), hvor den gamle idrætsplads og klubhus ligger ved "Frederiksberg" syd for Randbølvej til Vandel Idrætsforening. Kopier af skøde og tilhørende dokumenter findes ved Lokalarkivet i Vandel.

Han var desuden brandfoged i en årrække.

Han havde også posten som foderstofuddeler, hvilket indebar, at han samlede de lokale landmænds bestillinger på grovvarer til en samlet ordre til en foderstofforretning i Vejle. Varerne kom derefter med Vandel-Grindsted jernbane til Randbøl station, hvor Chr. Holger forestod udlevering af grovvarerne. Til tider måtte han hen på mejeriet for at hente pengene, den dag på ugen mælkepengene blev udbetalt til landmændene.

HEDEBRUGET

TELEFON 291. KL. 9-12 og 1-5

KONTORBESTYREREN

VIBORG, d.

7/7-1941

Mr. Chr. H. Pedersen

Vandel.
fr. Vandel.

Kjært har jeg den Glæde at
sende Dem Hedebrugets Sølv-
bæger, og samtidig skal jeg
bringe Dem Hovedbestyrelsens
Hilsen og Tak for Deres Arbejde
for Medesagen.

Modtag også min hjerte-
ligste Lykønskning i Anledning
af Tildelingen af Bægeret, samt
min Tak for godt Samarbejde
gennem Aarene.

Venlig Hilsen

B. Bertelsen

Chr. Holger
plantningssagen,
1941 fik tildelt "F

Sølvbægeret er i
be

Familiefoto fra 1924.

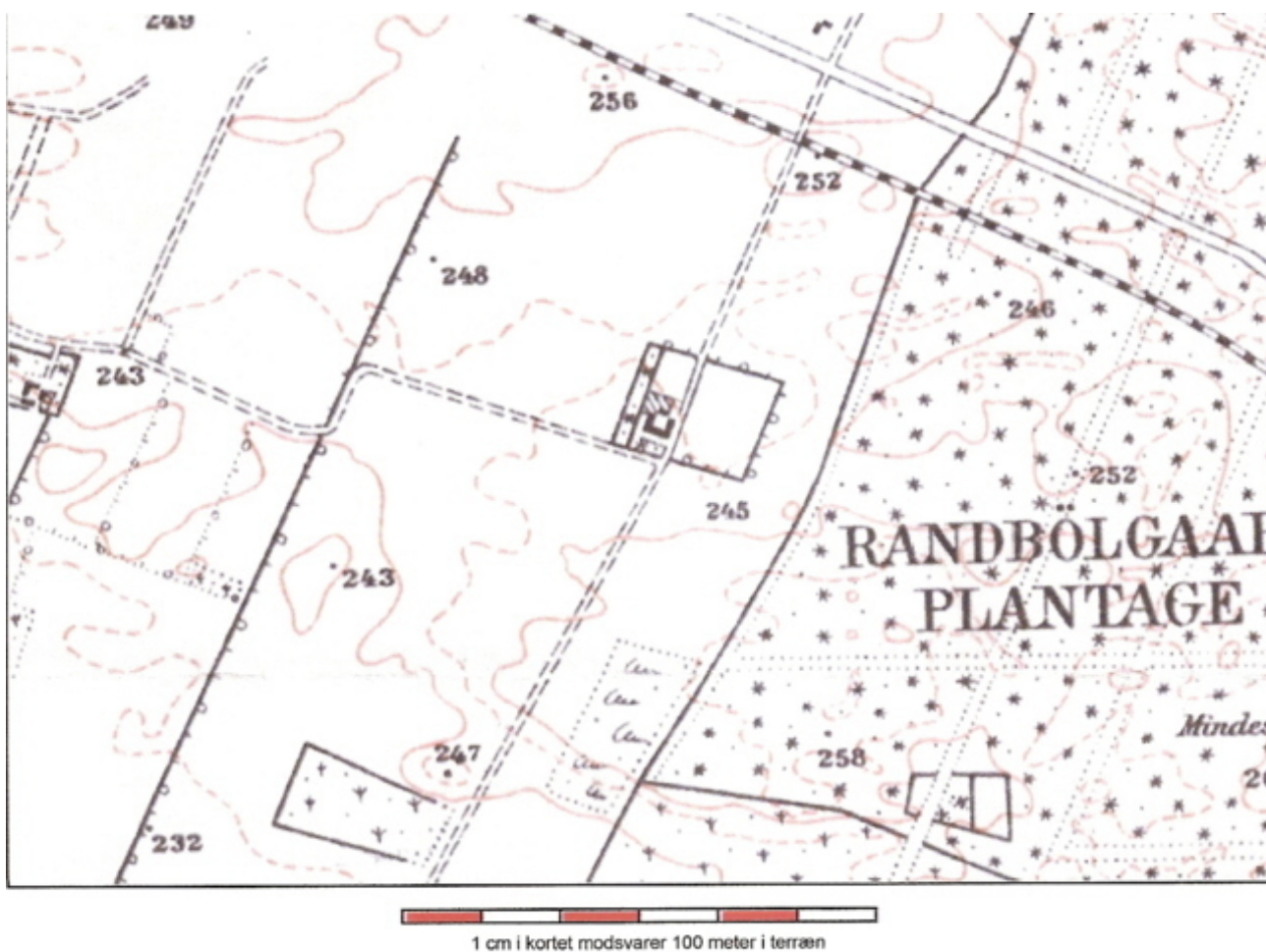
Bagest fra højre Chr. Holger, Julie, Arnold, Niels, Marius.

Siddende fra højre Ane Margrethe med Holger på armen, hendes forældre Søren og Karen, Marius kone Bodil.

Børnenes navne huskes ikke.

*Session 1929. Christian Holger ses som nr. 3 fra venstre.
Som følge af sin stilling som beskikket sognefoged, var han lægsmand og førte lægdsrullen.*

Skovgaards placering på kortet omkring 1930. Kort- og Matrikelstyrelsen.

*Skovgaard set fra gårdsiden (fra syd).
Bemærk at det ser ud til at være det samme stuehus, som på fotoet fra 1880, men stråtaget er her udskiftet
med cementtagsten.*

*Gymnasterne fra Randbøl Sogns Skytte og Gymnastikforening. Ukendt årstal.
Chr. Holger ses forrest til venstre.*

Erindring
fra

Gymnasterne
i
Vandel

Vinteren 1934-35

Chr. Holger og en meget ung tjenestekarl.

*Chr. Holger anlagde et springvand i haven til Skovgaard.
Han ses her til højre, dernæst Ane Margrethe med børnene Erna og Holger.
Til venstre en tjenestepige.*

*Springsvandskummen er det eneste som står tilbage af Skovgaard i 2012.
Foto Lau.*

Christian Holger Pedersen omkring 1960, ca. 80 år gammel.

Ane Margrethe Pedersen på sin 75-års fødselsdag den 20. okt. 1969.

1944

Besættelsen

Da den tyske værnemagt havde besluttet, at der skulle etableres en tysk militær flyveplads i området syd for Vandel, gik et omfattende arbejde i gang med erhvervelse af de berørte arealer og de mange landejendomme og huse der lå indenfor den kommende flyveplads grænser.

Dette skete efter et fastlagt mønster med bestemte procedurer og dokumenteret i standardiserede formularer.

I princippet var den danske stat, som på tyskernes vegne overtog de berørte ejendomme mod erstatning, men i praksis udført af amterne, i dette tilfælde Vejle Amt.

De juridiske aspekter og udfærdigelsen af dokumenter, samt udredning af pengebeløb blev her i området varetaget af landsretssagfører Dr. Jur. Clausen, Jomfrustien 5, Haderslev.

Første trin var en besigtigelse af ejendommene med tilhørende skitsering og fotografering udført af den tyske værnemagt ved Stellvertretende Baurat (Vicebygningsinspektør) Hermann Süling.

Dette arbejde foregik i det sene efterår 1943.

I begyndelsen af januar 1944 modtog lodsejerne et beslaglæggelsesdekret fra Intendanten hos den Øverstbefalende for de tyske Tropper i Danmark på såvel dansk som på tysk, til fordel for den tyske Værnemagt, Generalen for Luftvåbnet i Danmark. Standarddokument.

I slutningen af januar 1944 tilskrev Vejle Amt de berørte lodsejere hvornår de skulle forlade deres ejendom, mange pr. 15. februar.

Dernæst fik de berørte lodsejere én for én besøg af en vurderings- og besigtigelseskommision, normalt bestående af den lokale sognefoged, en repræsentant fra Vejle Amt og en person fra den tyske værnemagt.

Herunder blev der "aftalt" med ejerne hvor meget der skulle stilles til rådighed for tyskerne og fastlagt en lejeaftale og pris for brug af ejendommene.

Lejekontrakten var et standarddokument.

For en del af beboerne fandt disse besøg allerede sted fra omkring juletid 1943 og frem.

Der kunne klages over erstatningens størrelse til et vurderingsnævn, hvilket en del benyttede sig af, men i reglen uden virkning.

Et af de juridiske dokumenter var en såkaldt skødeklausul, som fastsatte, at de tidligere ejere af ejendommene havde tilbagekøbsret til dem, når krigen var slut, medmindre den danske stat bestemte at de skulle anvendes til offentlige formål. Det var tilfældet for alle de ejendomme, som lå indenfor det område, som senere blev til Flyvestation Vandel.

Efter krigen nedsattes en række afviklingskommisioner, som skulle rede trådene ud efter blandt andet sagerne om de beslaglagte ejendomme.

Herfra kendes "Registrering Vejle og Ribe amter, Beskrivelse af flyveplads Vandel", hvoraf fremgår hver enkelt ejendoms status efter krigen og blandt andet hvor meget de daværende ejere fik tilkendt i erstatning. En kopi af denne beskrivelse forefindes på Lokalarkivet i Vandel.

Skovgaard blev tildelt tysk nr. 80.

Efter krigen beskrev Indenrigsministeriets Afviklingsudvalg af 16. maj 1945, Registrering af Vejle og Ribe Amter, Beskrivelse af Flyveplads Vandel, gårdens tilstand således:

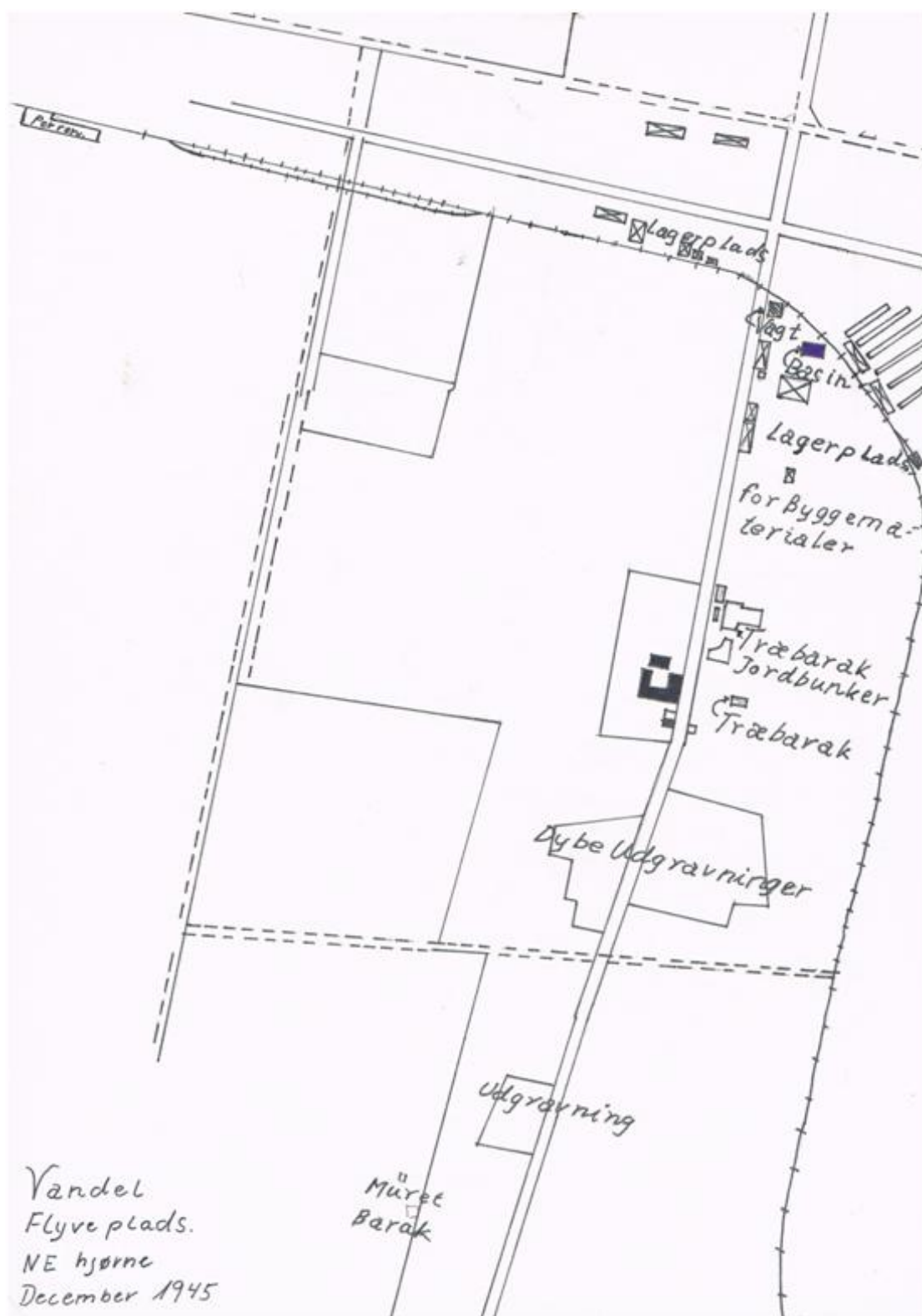
Matr.nr. 2c Vandel Areal 427923 kvm

Ejer: Christian Holger Pedersen Vederlagets størrelse: 74.450 kr.

Landbrugsejendom (ca. 500 kvm), 4-længet, cementtagsten.

Stuehuset ombygget til kostforplejning, udlængerne til belægning. Ved gården to barakker, den ene stor anvendt til "Bauleitung", den anden anvendt til beboelse. Store barak tom, lille barak indeholder ammunition. Udlængerne tomme. Stuehuset bebos af restauratør Coubs. En del af Grunden passerer af ny bane gennem stor indhegnet lagerplads.

Anm.: Ombygning, tilbygning.

Området omkring Skovgaard lige efter 2. verdenskrig. Kilde Lokalarkivet Vandel.

Stellvertretende Baurat (Vicebygningsinspektør) Hermann Sülings skitse over Skovgaard fra efteråret 1943. Der er modsætning til andre tilsvarende skitser ingen foto af ejendommen på denne skitse.

Luftfoto over området ved Skovgaard fra 1945.

Skovgaard anes lige akkurat under skyerne lidt til højre fra midten af billedet.

Barakkerne og lagerpladsen til "Bauleitung" ses nord for gården, sammen med den nyetablerede tyskbyggede jernbane.

Foto Kort og Matrikelstyrelsen.

*Den sydligste af de tre branddamme, som også ses på luftfotoet ovenfor og som blev bygget af den tyske værnemagt på Skovgaards jord.
Foto Lau 2012.*

Da familien måtte forlade Skovgaard i vinteren 1944, flyttede den i første omgang ud på Vestervang vest for Vandel, fortæller den yngste datter Irma til Lokalarkivet i februar 2012.

I august 1944 købte Chr. Holger landejendommen Dalgaard på Give Nørremark, hvor familien flyttede hen. Ægt parret troede i mange år på, at de kunne flytte tilbage til Vandel, når tingene var faldet på plads efter besættelsen. Chr. Holger rejste mange gange til Vejle for at genforhandle salget af Skovgaard, men forgæves. De havde penge til gode for gården i mange år efter, som stod som sikkerhed deres nye ejendom. Men de fik dem aldrig.

Christian Holger Pedersen døde 7/4 1963.

Ane Margrethe Pedersen døde 26/10 1980.

Skovgaard blev revet ned af Forsvarets Bygningstjeneste i 1950'erne, kun springvandet i haven blev ladet tilbage.

Kilder og henvisninger.

Kort- og matrikelstyrelsen

Randbøl Sogns Museumsforening og Lokalarkiv

Randbøl Sogn gennem tiderne, 1983

Irma og Bjarne Madsen, Toftlund. Alle fotos uden kildeangivelse er stillet til rådighed af dem.

Kirkebøger og folketællinger